

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

Mustafa Kemal Atatürk,1881 yılında Selânik'te doğdu. Babası Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım'dır.

Ali Rıza Efendi Selânik yerlilerindendi. Uzak dedeleri Vidin'den ayrılarak Serez'de yerleşmişler, oradan da Selânik'e gelmişlerdi. A1i Rıza Efendi, hayatının ilk devirlerinde gümrük memurluğu yapmış, daha sonraları memuriyeti terk ederek kereste ticareti ile meşgul olmuştu. Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım da Selânik yakınlarında Langaza adı verilen kasabada yerleşmiş eski bir Türk ailesine mensuptu. Bu aile, soy olarak Anadolu'dan Rumeli'ye geçmiş yörüklerdendi ve 'Varyemezoğulları' olarak tanınıyorlardı. Bu ailenin Langaza'da büyük çiftlikleri vardı; tarım yanında hayvancılıkla meşgul idiler.

1871 yılında Zübeyde Hanım ile evlenen Ali Rıza Efendi'nin henüz elli yaşlarında iken 1888 yılında ölmesi üzerine, yedi-sekiz yaşlarında yetim kalan küçük Mustafa'nın büyütülmesi ve yetiştirilmesi görevi, Zübeyde Hanım'a düştü. Küçük Mustafa, ilk öğrenimine bir süre annesinin arzusuna uyarak Hafız Mehmet Efendi'nin mahalle mektebinde devam etti. Fakat çok geçmeden babasının isteği ile Selânik'te Şemsi Efendi Mektebi'ne geçti ve ilkokulu burada bitirdi. Küçük Mustafa, bu okulda okurken babası öldü. Bu sıralarda isimleri Makbule ve Naciye olmak üzere kendisinden küçük iki kız kardeşi bulunuyordu.

Babaları öldüğü zaman küçük Mustafa yedi, Makbule bir yaşını henüz doldurmuştu; Naciye ise kırk günlüktü. Bu en küçük kardeşleri genç kız iken Selânik'te öldü. Ali Rıza Efendi'nin ölümü üzerine, Zübeyde Hanım üç çocuğu ile bir süre Selânik yakınlarındaki Rapla çiftliğinde subaşılık yapan kardeşi Hüseyin Efendi'nin yanına yerleşti. Çiftlik hayatı nedeniyle küçük Mustafa'nın öğrenimi ister istemez bir süre aksamıştı. Fakat çok geçmeden Selânik'e dönerek halasının yanında, bıraktığı yerden öğrenimine devam etti.

Küçük Mustafa, Şemsi Efendi ilkokulu'ndan sonra bir süre Selânik Mülkiye Rüştîyesi'ne

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

---

devam etti ise de bu okuldan ayrıldı ve 1893 yılında kendi kararı ile Askerî Rüştiye'ye müracaat ederek öğrenimine burada devam etti.

Yazları, dayısı Hüseyin Efendi'nin yanına gider, okul zamanına kadar çiftlikte kalırdı. Mustafa bu okulu gerçekten sevmişti. Arkadaşları arasında zekâsı ve üstün yetenekleri ile kısa zamanda kendisini gösterdi ve öğretmenlerinin sevgisini kazandı.

Bu okulda matematik öğretmenliği yapan Yüzbaşı Mustafa Efendi, genç öğrencisinin yetenekleri ve zekâsı karşısında sınıftaki diğer Mustafa'larla aralarındaki farkı belirtmek üzere öğrencisinin adının sonuna "Kemal" ismini ilâve etti. Artık genç öğrenci Mustafa Kemal olmuştu.

Mustafa Kemal, Selânik Askerî Rüştiyesi'ni bitirdikten sonra 1896 yılında Manastır Askerî İdadisi'ne girdi. Burada Ömer Naci ile arkadaşlık etti. İlerde ünlü bir hatip olarak tanınacak olan bu kişi, Mustafa Kemal'in hitabet ve edebiyat sevgisinde etkin rol oynadı. Yakın arkadaşlarından biri olacak olan Ali Fethi (Okyar) de bu okulda öğrenci idi. Genç Mustafa Kemal, askerî öğreniminin yanı sıra yabancı dil öğrenimini de ihmal etmiyor; yazları izinli olarak Selânik'e döndüğü zaman Fransızca dersleri alıyordu.

Genç Mustafa Kemal, Manastır Askerî İdadisi'ni de başarı ile bitirerek 13 Mart 1899 tarihinde İstanbul'da Harp Okulu'na girdi. 3 senelik başarılı bir Harbiye öğreniminden sonra 10 Şubat 1902'de bu okulu Teğmen rütbesiyle bitirdi ve öğrenimine Harp Akademisi'nde devam etti. 1903 yılında Üsteğmen olmuştu. 11 Ocak 1905 tarihinde de Kurmay Yüzbaşı rütbesiyle Harp Akademisi'nden mezun oldu.

Harp Okulu'nda ve Harp Akademisi'nde de zekâsı, yetenekleri ve üstün kişiliği ile kendisini arkadaşlarına ve hocalarına tanıtmış, onların içten sevgi ve saygısını kazanmıştı. Askerlik derslerine büyük ilgisi yanında matematiğe, edebiyata ve güzel söz söylemeye karşı da merakı ve eğilimi vardı. Harbiye'de ve Harp Akademisi'nde, memleket ve millet davaları ile ilgilenmesi, düşüncelerini cesaretle ifadeden çekinmemesi sebebiyle aydın ve inkılâpçı bir subay olarak tanınmıştı.

Harp Akademisi'nden mezuniyetini izleyen günlerde istibdat ve padişahlık rejimi aleyhindeki düşünceleri ve durumu, şüphe çekerek birkaç ay İstanbul'da tutuklu kaldı; sonra bir nevi sürgün olarak vazife ile 5 Şubat 1905 tarihinde Suriye bölgesine, Şam'a atandı. Şam'da 5. Ordu'nun

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

---

emrinde kaldığı üç yıl içinde Suriye'nin hemen her yerini görevle dolaşmış, memleket idaresindeki aksaklıkları, ordunun eğitim ve öğretimindeki eksiklikleri daha da yakından görmüştü. Mustafa Kemal, burada 1906 yılı Ekim ayı içinde güvendiği bazı arkadaşlarıyla gizli olarak "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"ni kurdu. Bu arkadaşlarıyla beraber Beyrut, Yafa ve Kudüs'te de kurdukları cemiyeti genişletti.

Bir ara gizli olarak Mısır ve Yunanistan yoluyla Selânik'e geçerek burada da "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"nin bir şubesini açtı ve tekrar Şam'a döndü. Bir süre daha Şam'da kaldı. Bu sıralarda 20 Haziran 1907 tarihinde Kolağası (kıdemli yüzbaşı) oldu ve Şam'daki Ordunun Kurmay Başkanlığında bir göreve getirildi.

Mustafa Kemal 13 Ekim 1907'de merkezi Manastır'da bulunan 3. Ordu Karargâhına atandı. Bu Karargâhın Selânik'teki şubesinde çalışmak üzere Selânik'e geldi. Bu sıralarda Selânik'teki "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti" üyelerini de içine almış olan ittihat ve Terakki Cemiyeti faaliyet halinde idi. Mustafa Kemal de Selânik'e gelişini takiben bu cemiyete dahil olarak hizmet görmeye başladı. Memleketin istibdat idaresinden kurtarılması, yapılacak yenilikler onun da baş düşüncesi idi. Selânik'e gelişini takiben kısa bir süre sonra 22 Haziran 1908 de Üsküp-Selânik arasındaki demiryolu müfettişliği de 3. Ordu Karargâhındaki görevine ek olarak kendisine verildi.

Bu esnada Rumeli'de faaliyet gösteren "İttihat ve Terakki Cemiyeti" Abdülhamit'i, 1876 Anayasasını yeniden yürürlüğe koymaya ve kapatılan Meclis-i Mebusan'ı tekrar toplantıya çağırmaya zorlamaktadır. "İttihat ve Terakki Cemiyeti nin bu girişimleri adım adım II. Meşrutiyetin ilânına uzandı.

23 Temmuz 1908 tarihinde İkinci Meşrutiyet ilân edildiği zaman Mustafa Kemal, Kolağası rütbesiyle Selânik'te askerî görevini sürdürmekte, bir yandan da "İttihat ve Terakki Cemiyeti" içinde çalışarak İstanbul'daki siyasi gelişmeleri yakından izlemektedir. O, II. Meşrutiyet gibi büyük bir inkılâbı takiben yapılanları kâfi görmüyor; bu fırsattan yararlanılarak memlekette daha büyük ve daha köklü değişikliklerin gerçekleştirilmesi gereğine inanıyordu. Fakat kendisinin görüşleri "İttihat ve Terakki Cemiyeti ileri gelenlerinin görüş ve düşüncelerine uymadı. Buna rağmen fikirleriyle zamanın söz sahibi kişilerini uyarmaktan da çekinmiyordu.

II. Meşrutiyet'in ilânı üzerinden henüz bir sene geçmemişti ki İstanbul'da 13 Nisan 1909'da bu harekete karşı, bir isyan gelişti. Mustafa Kemal, 31 Mart Vak'ası olarak bilinen bu isyanı bastırmak üzere Rumeli'de oluşturulan Hareket Ordusu'nun Kurmay Başkanlığına getirildi ve bu ordu ile 19 Nisan 1909 tarihinde İstanbul'a geldi. Hareket Ordusu'nun gerek yolda gerekse

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

İstanbul'daki sevk ve idaresinde Kurmay Başkanı olarak önemli hizmetler gördü.

1911 Mart'ında Arnavutluk'ta bir isyan çıktı. Bu isyanı bastırmak üzere düzenlenen harekâta Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa'nın yanında görev aldı. Mustafa Kemal, 15 Ocak 1911'de 3. Ordu Karargâhındaki görevinden alınarak önce 5. Kolordu Karargâhında, daha sonra yine Selânik'te bulunan 38. Piyade Alayı'nda görevlendirildi.

27 Eylül 1911 tarihinde İstanbul'da Genelkurmay Başkanlığında bir göreve tayin edildi. Mustafa Kemal bu atama üzerine İstanbul'a gelerek bir süre Genelkurmay Başkanlığında çalıştı. 5 Ekim 1911'de İtalyanlar Trablusgarp'a hücum ederek istilâ hareketlerine başlamışlardı. Mustafa Kemal, bu bölgede görev almak üzere 15 Ekim 1911'de İstanbul'dan ayrıldı. Trablusgarp'a gelişini takiben bir süre Tobruk ve Derne Bölgelerinde gönüllü mahalli kuvvetlerin başında bulundu. 12 Mart 1912 de Derne Komutanlığına getirildi. Bu sıralarda 27 Kasım 1911 tarihinde binbaşılığa terfi etti.

1912 yılı Ekiminde Balkan Harbi başlamıştı. Mustafa Kemal, 24 Ekim 1912'de Trablusgarp'tan hareket ederek İstanbul'a geldi. 21 Kasım 1912'de Gelibolu'da bulunan Bahr-i Sefîd (Akdeniz) Boğazı Kuvay-ı Mürettebesi Komutanlığı Harekât Şubesi Müdürlüğüne atandı.

Mustafa Kemal, Balkan Harbinden sonra, 27 Ekim 1913 tarihinde Sofya Ataşemiliterliğine atandı. 11 Ocak 1914 tarihinden itibaren Belgrat ve Çetine Ataşemiliterliklerini yürütme görevi de kendisine verildi. Sofya Ataşemiliterliğine atandığı günlerde yakın arkadaşı Ali Fethi (Okyar) de Sofya Elçiliğine atanmıştı. Mustafa Kemal Sofya Ataşemiliterliği esnasında 1 Mart 1914 tarihinde yarbaylığa terfi etti. 1915 yılı Ocak sonlarına kadar Sofya'da kaldı.

İngiliz donanması 18 Mart 1915 günü Çanakkale Boğazını geçmeye teşebbüs etti ise de kıyı topçusunun başarılı savunması karşısında, muvaffak olamayarak ağır zayıyat verdi. Donanması ile Boğazı geçemeyen düşman, bu defa Gelibolu Yarımadasını çıkarma ile zorlamaya karar verdi. Olaylar bu şekilde gelişirken, Genelkurmay Başkanlığı da 23 Mart 1915 tarihinde Gelibolu'da 5. Ordu kurulmasına karar vermiş, Komutanlığına da Alman Generali Liman von Sanders'i atamıştı. Liman von Sanders, muhtemel düşman taarruzuna karşı kuvvetlerini üç gruba ayırarak planını yapmış; Mustafa Kemal'in başında bulunduğu kuvvetleri ordu ihtiyatına almıştı. Mustafa Kemal bu plan gereğince 18 Nisan 1915 günü Tümeniyle Bigalı'ya geçti. Düşman birlikleri 25 Nisan 1915 günü Seddülbahir ve Arıburnu bölgesinden ilk çıkarma hareketine başladı. Ancak çıkarma hareketi ilk gün karşısında Mustafa Kemal'i buldu. Mustafa Kemal, çıkarmanın başladığını görür görmez, kuvvetlerini süratle Bigalı'dan Conkbayırı'na

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

---

sevketmişti. Arıburnu'ndan Conkbayırı'na ilerleyen İngiliz kuvvetleri, o gün, Mustafa Kemal'in komuta ettiği 19. Tümen kuvvetlerinin taarruzu ile geri çekilmeye mecbur edildi.

Mustafa Kemal, Çanakkale Cephesindeki bu üstün başarıları üzerine 1 Haziran 1915'de Albaylığa terfi etti.

Mustafa Kemal, 27 Ocak 1916'da karargâhı Edirne'de bulunan 16. Kolordu Komutanlığına atandı. Kısa süre sonra bu Kolordu'nun aynı isimle Diyarbakır'da kurulması kararı üzerine yine Kolordu Komutanı olarak 11 Mart 1916'da Diyarbakır-Bitlis-Muş Cephesine tayin edildi. 1 Nisan 1916 da Generalliğe yükseltildi.

30 Ekim 1918 tarihinde de Osmanlı Devleti, itilâf devletleri ile Mondros Mütarekesi'ni imzalayarak I. Dünya Savaşından çekildi. Mustafa Kemal Paşa, Mondros Mütarekesi'nin imza edildiği günün ertesi, 31 Ekim 1918 tarihinde Yıldırım Ordular Grubu Komutanlığına getirildi ise de artık yapacak bir şey kalmamıştı. 7 Kasım 1918 tarihinde bu Grup Kumandanlığı'nın da Padişah iradesiyle kaldırılması üzerine Adana'dan hareketle 13 Kasım 1918 günü İstanbul'a geldi.

16 Mayıs 1919 günü Bandırma vapuru ile İstanbul'dan hareket eden Mustafa Kemal Paşa, 19 Mayıs 1919 sabahı Samsun'da Anadolu topraklarına ayak bastı. Kendisinin Anadolu'ya gönderiliş gerekçesi, "Samsun ve çevresindeki asayişsizliği yerinde görüp incelemek ve tedbir almaktan ibaretti.

Mustafa Kemal Paşa, Amasya Tamimi adıyla ünlü bu genelgesini yaptıktan sonra Erzurum'a geçmek üzere 27 Haziran 1919'da Sivas'a geldi. Şehirde kaldığı 1 günlük süre içinde, Erzurum Kongresi'ni takiben Sivas'ta yapılacak Kongre için ilgililere gerekli direktifleri vererek Erzurum'a hareket etti.

Atatürk, 3 Temmuz 1919 günü Erzurum'a geldi. Atatürk, Erzurum'a gelişinden 5 gün sonra, 8/9 Temmuz 1919'da çok sevdiği askerlik mesleğinden ve görevinden istifa etti. Artık bir millet ferdi olarak, millettten kuvvet, kudret ve ilham alarak tarihi vazifesine devam ediyordu. Askerlikten istifasını takiben Erzurumluların isteği üzerine Vilâyat-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti Erzurum şubesinin Heyet-i Faale başkanlığına getirildi. Cemiyet, o günlerde daha evvelce alınan bir karar gereğince doğu illerini kapsayan bir kongrenin hazırlıkları içinde

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

---

idi. Mustafa Kemal'in Heyet-i Faale reisi olarak bu kongreye iştiraki mümkündür; fakat o, bu kongreye özellikle Erzurum'dan üye olarak iştirak etmek istiyordu. Ne çare ki Erzurum üyeleri evvelce seçilmişti; ama buna da bir çözüm bulundu. Erzurum'un iki değerli evlâdı, Kâzım Yurdalan ve Cevat Dursunoğlu Erzurum üyeliğinden istifa etmek suretiyle yerlerini Mustafa Kemal ve Rauf Bey'e bıraktılar. Bu suretle Mustafa Kemal Paşa'nın kongreye girişi meşruluk kazandı.

Erzurum Kongresi, 23 Temmuz 1919'da tek katlı bir ilkokul salonunda 62 delegenin iştirakiyle toplanmıştı. Kongre bir kurucu meclis gibi çalışarak 14 gün devam etti ve 7 Ağustos 1919 da çalışmalarına son verdi. Kongreyi geçici başkan olarak Erzurum delegelerinden Hoca Raif Efendi açmış, delegelerin isim okunarak yoklaması yapıldıktan sonra başkanlık seçimine geçilmişti. Yapılan oylamada Mustafa Kemal Paşa başkan seçildi. Millî Mücadeleye bayrak olan bir kongrenin Erzurum'da toplanışı bir tesadüfün eseri değildi. Mondros Mütarekesi'nden sonra müdafaa şuurunun en keskin bir şekilde meydana çıktığı bölgelerden biri Erzurum idi. Erzurum Kongresi Türk tarihinde önemli bir dönüm noktası oldu. Türk Kurtuluş Savaşı'nın ilk temelleri bu Kongre'de atılmış, alınan tarihî kararlar Millî Mücadele'nin temel kurallarını oluşturmuştu.

Erzurum Kongresi, memleketin bütününü ilgilendiren tarihî kararlarıyla bölgesel bir kongre olmaktan çıkmış, kendisinden sonra gelişecek tüm olayları büyük ölçüde etkilemişti. Zira Sivas Kongresi kararları, Erzurum Kongresi kararlarına dayandı. Misak-ı Millî'nin esasında Erzurum Kongresi kararları yer aldı. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin toplanış ve açılış gerekçesi Erzurum Kongresi kararlarına oturtuldu. Mudanya ve Lozan antlaşmalarının bağımsızlığı savunan ruhu; ilhamını Erzurum Kongresi kararlarından aldı. Cumhuriyet rejiminin ruhu, irade-i milliyeyi hâkim kılmak esasında toplandı.

Sivas Kongresi günlerinde de memleketin içinde bulunduğu ağır mütareke şartları bütün acılığı ile devam ediyordu. Mondros Mütarekesi'nin milletimiz aleyhine haksız ve insafsız bir şekilde uygulanması, İzmir'e çıkmış olan Yunanlıların İtilâf devletlerinden aldığı cüretle Anadolu'nun içine doğru ilerlemesi, çeşitli şehirlerimizin işgali Sivas Kongresi günlerinde de birbirini izledi. İşte böyle bir hava içinde Mustafa Kemal Paşa, bir kısım Heyet-i Temsiliye üyeleriyle beraber Sivas Kongresi'ne iştirak etmek üzere 2 Eylül 1919'da Erzurum'dan Sivas'a geldi.

Sivas Kongresi, 4 Eylül 1919 günü o zamanlar "Mekteb-i Sultanî" olarak kullanılan bir binanın salonunda, 38 delegenin iştiraki ile toplandı. Kongre 8 gün devam etti ve 11 Eylül 1919'da Heyet-i Temsiliye seçimini takiben bir beyanname yayımlayarak çalışmalarına son verdi. İlk oturumda yapılan oylamada Mustafa Kemal Paşa başkan seçildi. Erzurum Kongresi'ni takiben bütün memleketi temsil eden böylesine önemli bir kongrenin özellikle Sivas'ta toplanışı, şehrin

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

---

stratejik durumu ile ilgili idi. Anadolu'nun ortasında yer alan bu şehrimiz -mütareke şartları gereğince İtilâf devletlerini temsilen bazı subaylar bulunmasına rağmen işgal altında değildi.

Kongrenin 38 üyesinden 31'ini Batı ve Orta Anadolu illerinden gelen üyeler, 7'sini ise Doğu Anadolu illerini temsilen Erzurum Kongresi'nce seçilen Heyet-i Temsiliye oluşturmuştu. Böylece Batı ve Orta Anadolu illerinden seçilen delegelerle Doğu illerini temsilen gelen Heyet-i Temsiliye, Sivas Kongresi'ne memleket çapında bir genişlik ve bütünlük kazandırdı.

Sivas Kongresi'nin önemli bir özelliği de delegelerin vatanın kurtuluşu ve milletin mutluluğundan başka hiçbir kişisel maksat izlemeyeceklerine, mevcut siyasî partilerden hiçbirinin amaçlarına hizmet etmeyeceklerine dair Kongre'de yemin etmeleri olmuştu. Bu suretle Millî Mücadele'nin hiçbir siyasî parti adına yapılmadığı, tamamen milleti ve memleketi kurtarma amacına yönelik bir hareket olduğu açıkça belirtilmiş oluyordu.

Mustafa Kemal Paşa, 27 Aralık 1919'da bir kısım arkadaşları ve Heyet-i Temsiliye üyeleri ile beraber Ankara'ya gelmişti. Artık Millî Mücadele Ankara'dan yönetiliyor, İstanbul'daki asker ve sivil birçok vatansever, Bağımsızlık Savaşında görev almak üzere Ankara'ya geliyordu.

Bir süre sonra, 16 Mart 1920 tarihinde İstanbul, İtilâf devletleri tarafından fiilen işgal edildi. Şehir yabancılar tarafından tamamen askerî kontrol altına alınmıştı. Bu şartlar altında Meclis de faaliyet gösteremeyeceğini anlayarak dağıldı; zaten bu sıralarda milletvekillerinin bir kısmı da İngilizler tarafından tutuklanmış bulunuyordu.

Mustafa Kemal, İstanbul'un işgali üzerine valiliklere ve kolordu komutanlıklarına talimat vererek Ankara'da toplanacak fevkalâde salâhiyete sahip bir meclise yeni temsilciler seçmelerini bildirdi. Seçimler süratle sonuçlandı. Nihayet 23 Nisan 1920'de yurdun her bölgesinden gelen millet temsilcileriyle Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldı. Mustafa Kemal, millet iradesini ve egemenliğini temsil eden bu Meclise ve onun hükümetine de başkan seçilerek artık Türk bağımsızlık mücadelesinin her bakımdan, askerî, siyasî ve sosyal lideri oldu.

Diğer taraftan İzmir'e çıkan Yunanlılar da Anadolu içlerine doğru taarruza hazırlanıyordu. Mütareke ile örgütlü ordu resmen dağıtılmış, silâhları alınmış olduğundan, işgal altındaki yörelerde düşmana ancak mahallî kuvvetler ve gönüllü müfrezeler karşı koyuyordu. Bu düşman saldırılarının yanı sıra Anadolu'nun bazı yörelerinde Anzavur gibi, Çopur Musa gibi, Postacı

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

Nâzım gibi aldatılmış kişilerin elebaşılık ettiği iç isyanlar devam ediyordu.

Bütün bu iç ve dış güçlüklerle, zor şartlara rağmen Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, kısa zamanda duruma hakim olarak düşman kuvvetlerine karşı çeşitli cephelerde büyük başarılar kazanmaya başladı. Doğu cephesinde XV. Kolordu Komutanı Kâzım Karabekir komutasındaki kuvvetlerimiz büyük başarılar kazandı. Bu bölgede Oltu, Sarıkamış ve Kars'ı işgal suretiyle sınır şehirlerimize tecavüz eden Ermenilere karşı 28 Eylül 1920'de taarruza geçilerek, merkezi Erivan'da bulunan Ermeni Cumhuriyeti ordusu mağlup edildi ve 29 Eylül 1920'de Sarıkamış, 30 Ekim 1920'de Kars tekrar geri alındı.

Ermenilerin barış isteği üzerine 2/3 Aralık 1920'de Gümrü Antlaşması imzalanarak savaşa son verildi. Gürcistan'a da Ardahan ve Artvin vilâyetlerimiz tahliye ettirildi. Güney cephesinde de Adana, Urfa, Antep ve Maraş bölgelerinde Fransız birlikleriyle mahallî kuvvetler arasında şiddetli çatışmalar oluyordu.

Sonuçta Fransızlar 12 Şubat 1920'de Maraş'tan, 11 Nisan 1920 günü de Urfa'dan çekilmek zorunda kaldılar. 21 Ekim 1921'de Fransızlarla yapılan "Ankara Antlaşması" Adana, Mersin, Gaziantep ve diğer bazı şehirlerimizin kurtuluşuna uzandı.

Yunanlılar 1920 Haziranında, Ankara'da kurulan iki aylık yeni hükümetin içinde bulunduğu güç şartlardan yararlanarak 22 Haziran 1920 günü Batı Cephesinde umumî taarruza geçmişler, büyük kısmı ile gönüllülerden oluşan kuva-yı milliye cephesini yararak 8 Temmuz 1920 günü Bursa'yı, 29 Ağustos 1920 günü de Uşak'ı işgal etmişlerdi.

Yunanlılar, 6 Ocak 1921 günü hem Bursa, hem Uşak cephelerinden süratle ileri yürüyüşe geçtiler. Amaçları, Türk kuvvetlerini, zayıflayan mevzilerinde âniden bastırıp mağlup etmek, bu suretle Eskişehir ve Afyon'u ele geçirerek kendilerine Ankara yolunu açmaktı. Bu plan gerçekleştirildiği takdirde, henüz sekiz aylık millî hükümeti doğduğu yerde boğmak, kolayca ortadan kaldırmak mümkün olacaktı. Düşmanın, taarruz hedefi olarak seçtiği Eskişehir de, Afyon da askerî yönden önemli kavşaklardı. Bu şehirlerimizin elden çıkışı, önemli demiryollarının da düşman eline geçmesi demektir.

Düşman taarruzu ile gelişen bu kritik durum üzerine, Batı ve Güney Cephesi komutanları vaziyeti görüşerek, Kütahya ve Gediz'e kadar gelmiş olan kuvvetlerimizin büyük kısmını vakit

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

---

geçirmeksizin İnönü ve Dumlupınar mevzilerine sevk etmeyi kararlaştırdılar. Ancak Batı Cephesi kuvvetlerinin şimdi buldukları Gediz ve Kütahya yöreleri ile İnönü mevzileri arasında 3 günlük bir yol vardı. Eğer Yunanlılar, bizden daha önce İnönü mevzilerine ulaşabilirlerse mukavemetsiz, Eskişehir'e kadar yol almış olacaktı. O halde yapılacak iş, son süratle İnönü mevzilerine yetişerek ilerleyen düşmanı burada durdurmak olacaktı.

Öte yandan Yunanlılar süratle ilerleyerek, 8 Ocak 1921 günü Çivril ve Pazarcık'ı, 9 Ocak sabahı da Bilecik ve Bozüyük'ü işgal ettiler. Fakat bütün bu işgallere, güç şartlara, iki ayrı düşmanla savaş mecburiyetine rağmen sonucun zaferle biteceği hususunda başta Atatürk olmak üzere Millî Mücadele liderlerinin inançları asla sarsılmamıştı.

I. İnönü Muharebesi, 9 Ocak 1921 günü öğleden sonra Yunanlıların Bozüyük yönünden şiddetli taarruzu ile başladı. Ufak bir köyden ismini alan İnönü, şimdi Türk Kurtuluş Savaşında dönüm noktası olacak bir muharebeye sahne oluyordu. Ve yıllar sonra bu muharebeyi idare eden komutana, Atatürk tarafından "İnönü" soyadı verilecekti. Muharebenin ilk günü Batı Cephesi kuvvetleri ile Yunanlılar arasında çok çetin çarpışmalar oldu. Yunanlıların her taarruzu, karşı taarruzla cansiperane püskürtülüyor, ilerlemelerine imkân verilmiyordu. Anlaşılan düşman, umduğunu bulamamıştı. İnönü mevzilerinde boş cephe yerine, Türk kuvvetlerinin piyade ve topçu ateşiyle karşılaşmaları, onlar gerçekten şaşırılmıştı.

Savaş, 10 Ocak günü de sabahtan akşama kadar bütün şiddetiyle devam etti. O sabah, Batı Cephesi Komutanı Albay İsmet Bey de Gediz'den muharebe meydanına gelmiş, savaşı bizzat ateş hattında idareye başlamıştı. Bir ara bir alay kadar düşman kuvveti, mevzilerimizdeki bir boşluktan istifade ederek Batı Cephesinin karargâhı bulunan İnönü istasyonunun kuzeyine kadar sokulmaya muvaffak oldu. Bu kritik vaziyet karşısında cephe karargâhı istasyondan alınarak süratle İnönü köyüne nakledildi ve cephenin bu kesimi kuvvet kaydırarak takviye edildi. Askerlerimiz aralıksız devam eden düşman taarruzlarını, bir an gerilemeksizin göğüslüyorlar; Yunanlıların ilerlemesine imkân bırakmıyorlardı.

Sonunda tükenen, gücü kırılan düşman oldu. 2 gündür devam eden taarruzlarından bir başarı elde edemediğini, edemeyeceğini anladı. Artık bu safhada onlar için yapılacak bir şey vardı: Geri çekilmek! Gerçekten Yunan kuvvetleri, 10 Ocak 1921 gecesi verdikleri kararla 11 Ocak günü sabahından itibaren Bursa yönünde geri çekilmeye başladılar. Bu zafer müjdesi üzerine, 11 Ocak 1921 günü Atatürk, Batı Cephesi Komutanı Albay İsmet Bey'e şu telgrafi çekiyordu: "Bu başarının, mukaddes topraklarımızı düşman istilâsından tamamen kurtaracak olan kesin zafer hayırlı bir başlangıç olmasını Allah'tan diler, Batı Cephesinin bütün subay ve erlerini kazandıkları bu zafer dolayısıyla tebrik ederim".

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

Gerçekten I. İnönü zaferi, Atatürk'ün ifadesiyle kesin zafere hayırlı bir başlangıç olmuş, onu II. İnönü, Sakarya, 26 Ağustos ve 30 Ağustos gibi daha büyük zaferler izlemiştir.

I. İnönü zaferi içerde ve dışarıda büyük etkiler yarattı; büyük siyasî gelişmelere sebep oldu. Bu zaferden sonradır ki, ümitsizlikler boğulmuş, yeni kurulan devlet, sarsılmaz temeller üzerine oturmaya başlamış, 20 Ocak 1921 günü ilk Anayasamız, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilmişti.

Yine bu zaferle içerde asayiş ve güven sağlanmış, düzenli ordu kurma çalışmaları daha da kolaylaşmıştı. I. İnönü zaferinin dışarıdaki etkileri de önemliydi. Bu zaferle düzenli ordu, düşman karşısında ilk sınavını veriyor, dost ve düşman önünde yenilmez iradesini sergiliyordu. Bu zafer, yabancı devletlere de artık, millî hükümetin hatırı sayılır bir varlık olduğunu gösteriyordu. Bu gelişmeler sebebiyledir ki İtilâf devletleri, 21 Şubat 1921'de toplanan Londra Konferansı'na İstanbul Hükümeti ile beraber Ankara Hükümetini de çağırdılar.

Ancak zaferin gerçek sahibi Ankara Hükümeti idi. Bu sebeple Ankara delegeleri, Osmanlı heyeti içinde yer almayı millî davayı savunmak üzere ayrı bir ekip oluşturdular. O kadar ki Osmanlı baş delegesi Sadrazam Tevfik Paşa, konferansta söz hakkını Ankara Hükümeti temsilcilerine bırakmak mecburiyetinde kaldı. İşte bu gelişmeler sonucu İtilâf devletleri yeni bir barış teklifi hazırlamak zorunda kaldılar. Yine I. İnönü zaferinin millî hükümete kazandırdığı dış itibar sayesinde 16 Mart 1921 tarihinde Sovyet Rusya ile "Moskova Antlaşması" imzalandı. Londra'da da Fransa ve İtalya ile barış yolunda bazı müzakereler oldu.

Ancak Yunanlılar, bu mağlubiyetten ders almayarak kısa süre sonra 23 Mart 1921 günü aynı cephelerden tekrar ileri harekâta geçtiler. 27 Mart 1921 günü Yunanlıların İnönü mevzilerine taarruzu ile başlayan, II. İnönü muharebesinde de düşman taarruzları birincisinde olduğu gibi durduruldu. 31 Mart 1921'de Batı cephesi kuvvetlerinin karşı taarruza geçmesi sonucu Yunanlılar geri çekilmeye başladılar. Nihayet 1 Nisan 1921 günü binlerce ölü ile doldurdukları muharebe meydanını tekrar terk zorunda kaldılar.

Bu suretle Batı cephesinde düşmana karşı II. İnönü Zaferi adını alan bir büyük başarı daha kazanıldı. Mustafa Kemal Paşa, Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'ya gönderdiği kutlama telgrafında: "Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin ters talihini de yendiniz!" diyordu.

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

1921 yılının Temmuz başlarında Yunanlılar Ankara Hükümetinin reddettiği Sevr Antlaşmasını gerçekleştirmek amacıyla Anadolu topraklarına durmadan kuvvet çıkararak Türklere karşı yeni bir taarruza hazırlandılar. Nihayet bu genel düşman taarruzu, 10 Temmuz 1921 günü, bütün Batı Cephesi boyunca takviyeli kuvvetlerle başladı. Harekât ilerledikçe Yunan kuvvetleri ile Türk kuvvetleri arasında yer yer şiddetli çarpışmalar oldu.

Ancak gerek insan gücü gerekse araç ve gereç yönünden Türk kuvvetlerinden sayıca fazla durumda bulunan Yunanlılar birçok yerleri işgal ettiler. Afyon, Eskişehir, Kütahya, Bilecik art arda düşman eline geçti. Cepheden gelen bu kaygı verici haberler üzerine 18 Temmuz 1921 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal Paşa, Ankara'dan Karacahisar'daki Batı Cephesi Karargâhına geldi. Takviyeli kuvvetlerle gelişen Yunan ilerleyişi karşısında, o günkü şartlar altında imkânları sınırlı Türk ordusu için daha da ileri kayıpları önlemek üzere yeni bir strateji tespitine gerek gördü ve Cephe Kumandanı İsmet Paşa'ya şu direktifi verdi:

“Orduyu, Eskişehir'in kuzey ve güneyinde topladıktan sonra, düşman ordusuyla araya bir mesafe koymak lâzımdır ki, orduyu derleyip toparlamak ve güçlendirmek mümkün olabilsin. Bunun için Sakarya'nın doğusuna kadar çekilmek yerindedir!”

Bu strateji uygulandı ve Batı Cephesindeki Türk ordusu geri yürüyüşe geçerek 25 Temmuz 1921'de tamamen Sakarya Nehri'nin doğusuna çekildi. Bu karar, harp yönetimi bakımından isabetli bir davranıştı. Zira kayba uğrayan, azalan kuvvetlerimizin, tutunduğu mevzilerde tazelenen taarruz gücüne karşı çekilmeksizin uzun süre direnmesi daha büyük kayıpların sebebi olacaktı.

İnkılâp Tarihimizde “Kütahya-Eskişehir Savaşları” adını alan ve Sakarya'nın doğusuna çekilmemizle sonuçlanan bu çarpışmalarda ordumuz kendisinden sayıca 2 misli fazla düşman kuvvetleri karşısında oldukça ağır zayıat vermiş, gerek çarpışmalar gerekse geri çekiliş esnasında şehit, yaralı ve kayıp olmak üzere 40.000'e yakın silâhlı kuvvetimiz yok olmuştu. Ayrıca araç ve gereç kaybımız da büyüktü.

Ordumuzun bu, Sakarya'nın doğusuna çekiliş günlerinde Bakanlar Kurulu, tekrar gelişebilecek yeni bir Yunan taarruzuna karşı tedbir olmak üzere Hükümet Merkezi'nin Ankara'dan Kayseri'ye nakline karar verdi; ancak Meclisten onay almak gerekiyordu. Hükümet kararı, Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda açıklandı. Meclis şahlanmıştı: “Biz buraya kaçmaya mı ,geldik,

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

---

yoksa düşmanla dövüşmeye mi?" Millet temsilcileri, Ankara'yı harpsiz teslim etmeyi kabul etmediler; hedef son tepeye kadar dövüşmekti. Bu heyecanlı konuşmalar üzerine Meclis, tahliyenin aksine Ankara'nın müdafaasına, bunun için gerekli hazırlıkların yapılmasına karar verdi.

Bütün bu zor şartlara, geçici çekilişe rağmen sonunda düşmana kesin darbe indirileceğine dair, başta Atatürk olmak üzere Millî Mücadele liderlerinin inançları asla sarsılmamıştı. Mustafa Kemal Paşa'ya göre "Pek uzak olmayan bir gelecekte karşımızdaki Yunan ordusu tükenecek, sonunda imhası mümkün hale gelecekti." Ancak başarının en önemli şartı, herkesin bu sonuca candan inanması ve bu uğurda maddî ve manevî tüm güçlerini memleket savunmasına yöneltmesi idi.

Ayrıca unutulmaması gereken nokta, ordumuz, düşmanın arzu ettiği yerde değil, bizim arzu ettiğimiz yerde kesin muharebeye girecek ve ona, orada kati darbeyi vuracaktı. Bu bakımdan gerektiğinde geri çekilişin, bazı yerleri düşmana terk edişin büyük bir önemi yoktu. Askerliğin gereğini kararsızlığa düşmeden uygulamak gerekiyordu. Ne çare ki liderlerin bu inancına rağmen Sakarya'nın doğusuna çekilmenin yarattığı maneviyat bozukluğu Meclise de aksetmişti. Yeni bir ordu oluşturulurken meydana gelen bu ağır kayıp, bu çekilme ister istemez sarsıntılara sebep olmuş; bazı çevreleri haklı olarak endişe ve tedirginlik kaplamıştı.

Bu hava içinde 4 Ağustos 1921 günü Büyük Millet Meclisi'nin gizli oturumunda askerî durum ve Başkomutanlık teşkili üzerinde heyecanlı görüşmeler oldu. Milletvekilleri, yorgun orduyu yeniden canlandıracak, memleketi bu badireden kurtaracak son çareyi aramaktadırlar. Bu çare, Mustafa Kemal'in fiilen ordunun başına geçmesidir. Çünkü o, katıldığı bütün savaşlarda yenilmemiş kumandandır. Bu sebeptendir ki konuşmalar onun başkomutanlığı üzerine alması görüşünde birleşti. Taraftarları gibi muhalifleri de kendisinden, ordunun başına geçmesini istemektedirler. Meclis'in büyük çoğunluğu, taraftarları kurtuluş için tek çarenin bu olduğu, başka çıkar yol bulunmadığı fikrindedirler

Meclis'te 4 Ağustos 1921 günü başlayan bu görüşmeler, ertesi gün de aynı heyecanla devam etti. Mustafa Kemal Paşa, önce tartışmaların dışında kaldı. Ancak konuşmamasının, tavrını açıkça ortaya koymamasının, onun da gelecekte ümitsiz olduğu şeklinde yorumlanması ihtimaline karşı, kendisini Başkomutan görmek isteyen millî iradenin bu ısrarı karşısında, Meclis Baş kanlığına şu önergeyi sundu:

"Meclis'in sayın üyelerinin umumî surette beliren arzu ve istekleri üzerine Başkomutanlığı

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

---

kabul ediyorum. Bu vazifeyi, kendi üzerime almaktan doğacak yararları en kısa zamanda elde edebilmek ve ordunun maddî ve manevî kuvvetini en kısa zamanda artırmak ve yönetimini bir kat daha kuvvetlendirmek için, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin haiz olduğu yetkileri fiilen kullanmak şartıyla üzerime alıyorum. Hayatım boyunca millî hâkimiyetin en sadık bir hizmetkârı olduğumu milletin nazarında bir defa daha doğrulamak için bu yetkinin 3 ay gibi kısa bir müddetle sınırlandırılmasını ayrıca istiyorum”.

Bu önerge Meclisin yetkilerini kullanma isteği sebebiyle bazı itirazlara sebep oldu. Ancak durum, olağanüstü bir durumdu ve ölüm kalım mücadelesi gibi olağanüstü şartlar konuşuyordu. Bu şartlar içinde Mustafa Kemal Paşa tarafından kabul edilen görev gerçekten çok büyük ve önemli, diğer bir ifade ile Türk milletinin mukadderatı ile ilgili idi. Düşman karşısındaki cephede vakit geçirmeksizin en seri, en doğru kararları verebilmek, ancak Meclisin yetkilerini anında kullanmakla mümkündü.

Nihayet Meclis, bu isteğinde kendisini haklı gördü. Görüşmeler sonucu, 5 Ağustos 1921 günü, “Mustafa Kemal Paşa'ya 3 ay süre ile askerliğe ait hususlarda Meclisin yetkilerini kullanmak koşuluyla Başkomutanlık tevcih eden Kanun, Büyük Millet Meclisi'nde oybirliği ile kabul edildi..

Başkomutan, artık plânını yapmış ve kesin şekilde uygulamaya başlamıştır. Hedef, muvaffakiyete götürecek bütün tedbirleri en kısa zamanda almaktır. Bu amaçla 7 ve 8 Ağustos 1921 günleri, kendi imzasıyla 10 adet “Tekâlif-i Milliye” yani “Millî Vergi” emri yayımladı. Bu emirler gereği her ilçede bir “Millî Vergi Komisyonu” kuruluyordu. Her evden ordunun ihtiyacı için bir kat çamaşır, bir çift çorap, bir çift çarık isteniyordu. Ordunun malzeme ihtiyacı için tüccarın elinde bulunan stoklardan yüzde kırkına parası zaferden sonra ödenmek üzere el konuluyordu. Herkes hububat, hayvan ve yem bakımından stoklarının yüzde 40'ını yine parası sonradan ödenmek üzere orduya verecekti. Halkın elinde bulunan savaşa elverişli bütün silâh ve cephane, 3 gün içinde ordu ambarına teslim edecekti. Memleketteki demircilerin, dökümcülerin, marangozların, sanayi imalâthanelerinin listesi çıkacak ve sahiplerinin isimleri belirlenecekti. Böylece bütün memleket, gelecekteki zafer için olağanüstü bir seferberliğe davet edilmişti.

Başkomutan bu acil tedbirleri aldıktan sonra 12 Ağustos 1921 günü Ankara'dan hareketle Polatlı'daki Cephe Karargâhına geldi. Artık Mustafa Kemal Paşa, cephede ve fiilen Türk ordusunun başında idi.

Yunan ordusu 13 Ağustos 1921 günü Sakarya'daki Türk mevzilerine doğru yeniden ileri harekâta başladı. 15 Ağustos 1921 günü Yunan Kralı Konstantin, ordularına “Ankara'ya!” emrini

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

---

verdi. Durmaksızın ilerleyen Yunanlılar, birçok şehir ve kasabalarımızı işgal ederek sonunda Sakarya'daki savunma hattımıza dayandılar.

23 Ağustos 1921 günü, Yunan ordusunun taarruzu ile Sakarya Meydan Muharebesi başladı. Bütün cephe boyunca taarruz ve karşı taarruzlarla çok şiddetli muharebeler oldu. Yunan taarruzu, bir çok yerde kıtalarımız tarafından düşmana ağır zayıt verdirilerek durduruldu. Ancak takviyeli Yunan kuvvetlerinin önemli mevzilerimizi ele geçirdikleri, Polatlı'ya kadar yaklaştıkları, top seslerinin Ankara'dan duyulduğu zamanlar oldu. Türk mevzileri bir çok noktada yarılmasına rağmen, her nokta inatla savunuluyor, kaybedilen her hattın gerisinde yeni bir savunma hattı oluşturuluyor, böylece düşmanın ilerlemesine imkân verilmiyordu.

Zira Başkomutan, savaş stratejisi için şu formülü koymuştu: "Hatt-ı müdafaa yoktur, sath-ı müdafaa vardır. O sath bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı, vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terk olunamaz. Onun için, küçük büyük her birlik bulunduğu mevziden atılabilir. Fakat küçük, büyük her birlik, ilk durabildiği noktada, tekrar düşmana karşı cephe teşkil edip muharebeye devam eder. Yanındaki birliğin çekilmek zorunda kaldığını gören birlikler, ona tâbi olamaz. Bulduğu mevzide sonuna kadar dayanmağa ve mukavemete mecburdur".

Başkomutanın ortaya koyduğu, harp yönetimi bakımından büyük önem taşıyan bu kural, Sakarya'da aynen uygulanmış ve mukaddes vatan toprakları, her kaybedilen hattın gerisinde vakit geçirmeksizin yeniden bir hat teşkili suretiyle sonuna kadar savunulmuştur. Düşman aştığı her tepenin ardında "Ankara var!" hülyasıyla harp ediyor, Mustafa Kemal Paşa ise Yunan kuvvetlerini, son darbeyi indireceği yere, memleketin harim-i ismetine çekiyordu. Nihayet düşmanın taarruz gücü, ilerleme kuvvet ve kudreti gittikçe tükenmeye başladı. Yunan birlikleri ana mevzilerinden çok uzaklaşmış, gerçekten Türklerin harim-i ismetine düşmüştü.

Artık taarruz sırası Türklerindi. 10 Eylül 1921 günü başlayan karşı taarruzumuzla düşmana ağır zayıt verdirilmiş, bu taarruz sonucu Yunanlılar batıya doğru çekilmeye başlamıştı. Bütün savaş boyunca cepheden ayrılmayan Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, zaman zaman da en ileri mevzilerde görülmüş, hatta ateş hattına girmişti.

Başkomutanın en ileri hatta, taarruz eden kıtaların yanında görülmesi ve muharebeyi ateş hattında bizzat takip edişi şüphesiz ki subay ve erlerimizin maneviyatları üzerinde büyük tesir yaptı. "Sakarya Meydan Muharebesi" adını alan bu büyük ve kanlı savaş, 22 gün 22 gece devam etmiş ve nihayet 13 Eylül 1921 günü, düşman Sakarya Nehri'nin doğusunda tamamen imha edilerek büyük bir zafer kazanılmıştı. Bu anlamlı ve büyük başarı üzerine 19 Eylül 1921 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından, Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'ya Kanunla Müşir (Mareşal) rütbesi ve "Gazi" unvanı verildi.

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

Sakarya Zaferinin sonuçları siyasî alanda da kendisini gösterdi. 13 Ekim 1921'de Kafkas Cumhuriyetleri ile Kars Antlaşması, 20 Ekim 1921'de Fransızlarla Ankara Antlaşması imzalandı. Sakarya Meydan Muharebesinden sonra mağlup Yunanlılar, Afyon-Eskişehir hattına kadar çekilmişler, bu bölgede mevzilerini kuvvetlendirmek, önemli yerleri tel örgülerle takviye etmek suretiyle savunmada kalmışlardı. Düşmanın bu geniş hat üzerinde üç kolordusu bulunuyordu.

Yunanlıların, tutundukları bu son mevzilerden de atılmaları, Türk ordusunun kesin sonuçlu bir muharebeyi kazanmasına gerek gösteriyordu. Ancak bu suretle düşmanın Anadolu'dan tamamen çıkartılması mümkün olabilecekti. Diğer taraftan gerek Yunanlılar gerekse İngilizler, mevsimin ilerlemiş olduğu, Türk hükümetinin içinde bulunduğu güçlükler ve Anadolu'daki ekonomik durumun ağırlığı sebebiyle Türk ordusunun genel bir taarruzunu imkânsız görüyorlar; ordumuzun bir süre daha dayandıktan sonra ister istemez barış isteğinde bulunacağını hesaplıyorlardı.

Bu sebeple kendileri barışa yanaşmıyorlar, işgal ettikleri toprakları ellerinde bulundurarak vakit kazanmak suretiyle daha kârlı çıkmayı amaçlıyorlardı. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa ise düşmanın hayal ürünü bu hesaplarının dışında taarruz hazırlıklarını sürdürmek suretiyle gerçekçi bir yol izliyor; ancak taarruzun zamanını ve şeklini son derece gizli tutuyordu.

Nihayet eldeki bütün imkânlar kullanılarak, memleketin maddî ve mânevî bütün güçleri seferber edilerek taarruz zamanının geldiğine karar verildi. Ama yine de Yunanlılar asker sayısı, araç ve gereç yönünden üstünlüklerini korumakta idiler. Başkomutan tarafından en ince ayrıntılarına kadar hazırlanan Büyük Taarruz ve onu izleyecek meydan muharebesi planı, 27/28 Temmuz 1922 gecesi, Akşehir'e çağrılan ordu komutanlarına açıklandı. Onların da görüşleri alınarak Batı Cephesi Ordularına 6 Ağustos 1922'de gizli olarak "taarruza hazırlık" emri verildi.

26 Ağustos 1922 sabahı saat 5.30 da topçularımızın ateşiyle Kocatepe'den Büyük Türk Taarruzu başladı. Başkomutan da bu esnada Kocatepe'de bulunuyordu. Taarruz, kısa sürede Afyon Konya demiryolu hattı boyunca başarılı bir şekilde gelişti. Bu hattın güneyinden I. Ordu, kuzeyinden II. Ordu taarruz ediyordu. Ancak cephenin ağırlık merkezi, I. Ordu bölgesinde toplanmıştı. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın büyük bir basiretle ateş hattında yönettiği bu taarruzda ordumuzun Genelkurmay Başkanlığını Fevzi (Çakmak) Paşa, Batı Cephesi Komutanlığını İsmet Paşa üstlenmişti. I. Ordu'ya Nurettin Paşa, II. Ordu'ya Yakup Şevki Paşa Süvari Kolordusu'na da Fahrettin (Altay) Paşa komuta ediyordu.

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

Süratli taarruz sonucu, 26/27 Ağustos gecesi Yunan ordusunun bir çok mevzisi düşürüldü. Ani baskın şeklinde gelişen bu taarruz karşısında şaşırarak Yunanlılar çekilmeye başladı. 27 Ağustos 1922'de ordumuz düşman işgalindeki Afyon'a girdi. Türk ordusunun bu ilerleyişi karşısında Yunan ordusu, Dumlupınar mevzilerine çekilme kararı aldı. Kuvvetlerimiz 29 Ağustos günü de Dumlupınar mevzilerine taarruza başladı. 30 Ağustos günü Dumlupınar bölgesinde 200.000 kişilik Yunan ordusu tamamen kuşatılmıştı.

"Başkomutan Meydan Muharebesi" adını alan savaşta, düşmanın büyük kısmı imha edildi. Kütahya da ordumuz tarafından kurtarılmış bulunuyordu. Ancak, mağlup düşmanın çekilme yollarının da kesilmesi ve İzmir doğrultusunda aralıksız takibi gerekiyordu. Başkomutan, 1 Eylül 1922 günü komutası altındaki kuvvetlere: "Ordular! İlk hedefiniz Akdenizdir, ileri!" emrini verdi.

Son süratle İzmir yönünde ilerleyen kuvvetlerimiz, 1 Eylül'de Uşak'ı, 2 Eylül'de Eskişehir'i, 3 Eylül'de Nazilli, Simav, Salihli, Alaşehir ve Gördes'i, 6 Eylül'de Balıkesir ve Bilecik'i, 7 Eylül'de Aydın'ı, 8 Eylül'de de Manisa'yı kurtardılar. Bu takip esnasında I. Yunan Ordusu Komutanı General Trikapis ile 2. Yunan Ordusu Komutanı General Diyenis ve bir kısım yüksek rütbeli Yunan subayları esir alındılar.

Nihayet Türk birlikleri 9 Eylül 1922 sabahı İzmir'e ulaştılar. Bu sabah Kadifekale'de Türk bayrağı dalgalanıyordu. Artık Anadolu, 4 yıl süren düşman istilâsından, düşman işgalinden kurtarılmış, "Türkiye Türklerindir!" gerçeği bir kere daha gözler önüne serilmişti.

Mondros Mütarekesiyle başlatılan ve Sevr Antlaşmasıyla gerçekleştirildiği zannedilen Türk milletini Anadolu topraklarından çıkarmak ve tarihten silmek isteyen korkunç ve hain zihniyete karşı, milletimizin maddî ve manevî bütün güç kaynaklarını seferber ederek kazandığı bu büyük zaferler Atatürk'ün ifadesi ile tek bir amaca yönelikti: "Kayıtsız şartsız bağımsız yeni bir Türk Devleti kurmak!"

11 Ekim 1922'de İtilâf devletleriyle imzalanan Mudanya Mütarekesi ile silâhlar bırakıldı; Türk ve Yunan kuvvetleri arasındaki çarpışmalara son verildi. Yine bu anlaşmaya göre Edirne'yi de içine almak üzere Doğu Trakya'nın Yunanlılar tarafından tahliyesi kabul edildi; İstanbul ve boğazlar bazı kayıtlarla idaremize bırakıldı.

1 Kasım 1922'de Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı ile saltanatla hilâfet birbirinden ayrılarak saltanat kaldırıldı. Meclis'in bu kararı üzerine Vahdettin bir İngiliz harp gemisiyle yurt dışına çıktı.

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

Artık sıra barış görüşmelerine gelmişti. Lozan Barış Konferansı, 20 Kasım 1922 günü toplandı. Aylarca süren, zaman zaman da çok çetinleşen bu görüşmelerde Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetini -Mudanya görüşmelerinde olduğu gibi- İsmet (İnönü) Paşa temsil ediyordu. Nihayet 24 Temmuz 1923 günü antlaşma imzalandı. Bu antlaşma ile yeni Türkiye Devleti'nin bağımsızlığı bütün dünyaca onaylanıyor, millî sınırlarımız çiziliyor, ekonomik alanda Osmanlılar devrinden kalma eski pürüzler temizlenerek kapitülâsyonlar kaldırılıyordu.

13 Ekim 1923'de Ankara, Büyük Millet Meclisi kararı ile, Türkiye Devleti'nin Hükümet Merkezi oldu. Artık mevcut yönetimin isminin de açıkça ifadesi ve ilânı gerekiyordu. Nihayet 29 Ekim 1923 akşamı, -yapıları bir Anayasa değişikliği ile- Cumhuriyet ilân olundu.

Bu sonucu takiben Cumhurbaşkanlığı seçimine geçildi. Ankara Milletvekili Mustafa Kemal Paşa, oybirliği ile Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı seçildi.

3 Mart 1924'te halifelik de kaldırıldı ve son halifeyle beraber Osmanlı hanedanı yurt dışına çıkarıldı. Bu devre esnasında şapka ve kıyafet inkılâpları yapıldı. Tekkeler, zaviyeler, türbeler kapatıldı; Şeriye ve Evkaf Vekâleti kaldırıldı. Lâik devlet prensibi kabul edilerek din ve devlet işleri kesin olarak birbirinden ayrıldı. Hukuk alanında, şeriye mahkemeleri ve Mecelle kaldırılarak Türk Medenî Kanunu'yla beraber birçok yeni kânunlar kabul edildi. İlim ve kültür işlerine büyük önem verildi. Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu kurularak Türk tarihi ve Türk dili üzerinde çalışmalar yapıldı. Medreseler kapatılarak Cumhuriyet okulları açıldı. Eğitim ve öğretimde, millî bir yol takip edildi.

Harf inkılâbı meydana geldi; Arap harfleri terk edilerek Lâtin harfleri esasına dayanan Türk alfabesi yapıldı. Üniversitede de büyük bir reform gerçekleştirilerek ona çağdaş bir görünüm kazandırıldı; bu arada ihtiyaç duyulan çeşitli fakülteler ve kürsüler açıldı. Uluslararası takvim, saat ve rakamlar kabul edildi. Kadın hukukunda refer yapılarak Türk kadınına seçme ve seçilme hakkı tanındı.

Ekonomik hareketlere önem verildi. 1923 yılında Türkiye'de ilk defa olarak bir İktisat Kongresi toplanarak memleketin ekonomik problemleri görüşüldü. Ziraî faaliyetler genişletildi; ticaret ve millî sanayi geliştirildi. Sağlık işlerine önem verildi. Güçlü bir ordu kuruldu.

Atatürk'ün Hayatı (Detaylı)

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Pazartesi, 02 Mayıs 2011 20:13 - Son Güncelleme Pazar, 13 Ocak 2013 12:03

İnkılâpların memlekette daha süratle ve daha sağlam yerleşmesi için bütün Türk halkını içine almak üzere Cumhuriyet Halk Partisi teşkil edildi. Cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, lâiklik ve inkılâpçılık Türkiye siyasetinin ilkeleri olarak kabul edildi.

Mustafa Kemal, inkılâpların büyük kısmını başardıktan sonra Türk bağımsızlık mücadelesini ve yeni Türkiye'nin kuruluşunu anlatan büyük Nutkunu yazdı. Bunu 1927 yılında, Parti Kongresinde altı gün devam eden büyüleyici hitabetiyle okudu.

1934 senesinde Meclis, özel bir kanunla kendisine "ATATÜRK" soyadını verdi. Son senelerinde bitmeyen bir heyecanla Hatay'ın anavatana ilhakına çalıştı. Kendisinde mevcut karaciğer kifayetsizliği zamanla ağırlaştı; son günlerini hasta ve rahatsız olarak geçirdi.

10 Kasım 1938 perşembe günü saat dokuzu beş geçte Dolmabahçe Sarayı'nda hayata gözlerini kapadı. Ölümü bütün dünyada derin akisler yaptı ve büyük üzüntü yarattı. Atatürk'ün naşı, tahnit edilerek Dolmabahçe Sarayı salonunda özel bir katafalka yerleştirildi. Türk bayrağına sarılı ve başında silâh arkadaşlarının nöbet tuttuğu tabut, üç gün müddetle milletin ziyaretine bırakıldı. Naşı, bilâhère 20 Kasım'da Ankara'ya getirildi. 21 Kasım'da büyük törenle Etnografya müzesindeki geçici kabrine kondu.

Cenaze törenine bütün dünya devletleri özel temsilciler gönderdi. Çanakkale'de ve diğer muharebelerde ona karşı savaşmış yabancı generaller törende bilhassa dikkati çekiyordu.

10 Kasım 1953'te naşı, Etnografya müzesinden alınarak muhteşem bir törenle Anıtkabir'e nakledildi.